

Zarządzenie Nr 44/2012
Wójta Gminy Naruszewo
z dnia 24 września 2012 roku
w sprawie wprowadzenia Procedur Kontroli Zarządczej w Urzędzie Gminy
w Naruszewie oraz wprowadzenia systemów kontroli zarządczej
w gminnych jednostkach organizacyjnych.

Na podstawie art. 69 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 roku (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.) w związku z art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz Komunikatem Nr 23 Ministra Finansów z 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84) zarządzam co następuje:

§1

Wprowadzić Procedurę Kontroli Zarządczej obowiązującą w Urzędzie Gminy w Naruszewie w brzmieniu załącznika nr 1 do zarządzenia.

§2

Zobowiązuje się kierowników referatów do stosowania procedur kierowania działalnością i właściwego podziału obowiązków pomiędzy podległych pracowników zgodnie z wymogami niniejszej Procedury, jak również do sukcesywnego wdrażania standardów kontroli zarządczej w jednostkach sektora finansów publicznych wydanych w Komunikacie przez Ministra Finansów.

§3

Zobowiązuje się kierowników jednostek budżetowych, instytucji kultury do opracowania własnych regulaminów kontroli zarządczej dostosowanych do specyfiki działalności. Procedura Kontroli Zarządczej w Urzędzie Gminy w Naruszewie stanowi wytyczne do ich opracowania. Obowiązkiem Kierownika Jednostki jest zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej zgodnej ze standardami kontroli zarządczej, wydanymi przez Ministra Finansów. System kontroli zarządczej w jednostce jest oparty na procedurach, standardach i mechanizmach kontroli, które wdraża w życie jej kierownik stosownym zarządzeniem.

§4

Wykonanie zarządzenia powierza się Sekretarzowi Gminy Naruszewo.

§5

W sprawach nieuregulowanych niniejszym zarządzeniem zastosowanie mają przepisy ustaw regulujących zasady gospodarki finansowej i rachunkowości oraz akty wykonawcze do nich, a także regulacje wewnętrzne.

§6

Integralną częścią niniejszego zarządzenia są załączniki:

- 1) Regulamin Kontroli Zarządczej obowiązujący w Urzędzie Gminy w Naruszewie – załącznik nr 1;
- 2) System kontroli zarządczej w Urzędzie Gminy w Naruszewie – załącznik nr 2;
- 3) Plan Kontroli Zarządczej na dany rok kalendarzowy – załącznik nr 3;
- 4) Upoważnienie do przeprowadzenia kontroli – załącznik nr 4;

- 5) Strategia zarządzania ryzykiem – załącznik nr 5;
- 6) Kwestionariusz samooceny – załącznik nr 6;
- 7) Wykaz dokumentów związanych z kontrolą zarządczą – załącznik nr 7;
- 8) Wzór rejestru ryzyka – załącznik nr 8.
- 9) Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej – załącznik nr 9..

§7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Wójt

mgr inż. Beata Pierścińska

REGULAMIN KONTROLI ZARZĄDCZEJ **obowiązujący w Urzędzie Gminy w Naruszewie**

§1

Sprawne zarządzanie każdą organizacją wymaga stosowania działań kontrolnych, które są niezbędnym elementem procesu zarządzania. Zadaniem kontroli jest ustalenie stopnia i sposobu realizacji celów, które wyznaczono przy planowaniu i zarządzaniu jednostką. Powinna ona obejmować wszystkie istotne obszary działania.

§2

1. Kontrola zarządcza to system mechanizmów, zasad i narzędzi służących zarządzaniu jednostką i osiągnięciu przez nią celów w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Obszar działań kontroli zarządczej jest bardzo szeroki. Łączy ona elementy kontroli funkcjonalnej, instytucjonalnej i samokontroli.
2. Obszary Kontroli Zarządczej:
  - a) środowisko wewnętrzne;
  - b) cele i zarządzanie ryzykiem;
  - c) mechanizmy kontroli;
  - d) informacja i komunikacja;
  - e) monitorowanie i ocena.

§3

Funkcjonowanie kontroli zarządczej ma zapewnić w szczególności:

- a) zgodność działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi;
- b) skuteczność i efektywność działania;
- c) wiarygodność sprawozdań;
- d) ochronę zasobów;
- e) przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania;
- f) efektywność i skuteczność przepływu informacji;
- g) zarządzanie ryzykiem.

§4

1. Wśród celów kontroli zarządczej wyróżnić trzeba cel podstawowy, którym jest uzyskanie zapewnienia kierownika, iż założone cele zostaną osiągnięte.
2. Do innych celów należą:
  - a) prewencja, czyli zapobieganie w porę niepożądanym rezultatom poprzez właściwy podział obowiązków, rozważne cedowanie upoważnień do podejmowania zobowiązań, bieżąca kontrola wstępna operacji finansowych, identyfikacja ryzyka przy realizacji celów i zadań oraz sposobów ograniczania jego szkodliwego działania;
  - b) wykrywanie zdarzeń, które odbiegają od przyjętych kryteriów;
  - c) korekta parametrów systemu, by zapobiec przyszłym szkodom, stratom, bądź utracie dobrego wizerunku, a przede wszystkim popelnianiu dalszych błędów.

§5

1. Kontrolę zarządczą w Urzędzie Gminy w Naruszewie sprawują:
  - 1) Wójt – w zakresie skuteczności osiągnięcia wyznaczonych celów;

- 2) Sekretarz – szczególnie w zakresie kontroli przestrzegania obowiązujących przepisów prawa;
  - 3) Skarbnik – szczególnie w zakresie wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z uchwalonym budżetem zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o finansach publicznych;
  - 4) Kierownicy referatów – prowadzą kontrolę funkcjonalną w sposób ciągły i bezpośredni w zakresie powierzonych im zadań i obowiązków, wykonując cele i zadania wynikające z zakresu działania referatu zgodnie z określonymi procedurami. Korzystają w działaniach kontrolnych ze standardów kontroli zarządczej, wydanych przez Ministra Finansów w odniesieniu do sektora finansów publicznych;
  - 5) Komisja Inwentaryzacyjna – w zakresie inwentaryzowanych składników majątkowych;
  - 6) Pracownicy – liderzy, wskazani przez kierowników poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy w Naruszewie.
2. Ponadto formami kontroli uzupełniającymi system kontroli zarządczej są:
- 1) Samokontrola (sposób organizacji pracy umożliwiający wykonującemu sprawdzenie i ewentualną korektę własnych poczynań);
  - 2) Monitoring (stała obserwacja i rejestracja określonych odchyień od ustalonych wielkości);
  - 3) Kontrola dyscypliny pracy.

Organizację systemu kontroli zarządczej w Urzędzie Gminy w Naruszewie przedstawia załącznik nr 2 do zarządzenia Wójta w sprawie wprowadzenia Procedur Kontroli Zarządczej w Urzędzie Gminy w Naruszewie oraz wprowadzenia systemów kontroli zarządczej w gminnych jednostkach organizacyjnych.

§6

1. Systemy kontroli zarządczej tworzone w komórkach Urzędu uwzględniają procedury dla operacji gospodarczych, finansowych i procesów tam zachodzących, niezbędnych do wykonywania określonych zadań.
2. Pisemne procedury są aktami zarządzania wewnętrznego. Do najistotniejszych należą:
  - procedury kontroli finansowej;
  - procedury wydawania decyzji administracyjnych;
  - procedury w postępowaniu o udzielanie zamówień publicznych.
3. Przyjęte pisemne procedury mogą być przedstawione w formie opisowej, tabelarycznej oraz graficznej. Również do procedur zaliczyć można wewnętrzne instrukcje i regulaminy.
4. Urząd posiada ewidencję stosowanych procedur stanowiącą załącznik do zarządzenia wprowadzającego w życie system kontroli zarządczej i stanowi zdefiniowane wewnątrz Urzędu mechanizmy kontroli, służące ocenie i analizie realizacji procesów w poszczególnych zadaniach wpisanych w cykle decyzyjne.

§7

Przy konstruowaniu systemów kontroli zarządczej uwzględnia się standardy kontroli zarządczej w jednostkach sektora finansów publicznych wydane przez Ministra Finansów. Standardy są wskazówkami, zbiorem zaleceń do tworzenia, oceny i doskonalenia systemów kontroli zarządczej.

§8

1. Ocena systemu kontroli zarządczej polega na ustaleniu, czy system ten funkcjonuje w sposób ciągły, a także, czy jest adekwatny, kompleksowy, efektywny, skuteczny oraz szczelny.
  - ✓ **adekwatny system kontroli** to taki, w którym ilość kontroli w stosunku do określonych zadań jest wystarczająca. Oznacza to, że ilość kontroli w procesach i operacjach nie jest nadmierna, jak również nie jest za mała;
  - ✓ **kompleksowy system kontroli** oznacza, że przyjęte procedury jasno i zrozumiale wskazują na poszczególne etapy realizowanych procesów i operacji w jednostce;
  - ✓ **efektywny system kontroli** to system, w którym w porę wykrywa się błędy;
  - ✓ **szczelny system kontroli** to taki, w którym brak jest białych plam, tj. wszystkie operacje są sprawdzane.
2. Przy dokonywanej ocenie istotnym jest również fakt, w jakim stopniu kierownicy wykorzystują wyniki sprawowanej kontroli zarządczej do uzyskania racjonalnej pewności, że w toku realizacji poszczególnych cykli decyzyjnych, osiągnięte będą zamierzone przez nich rezultaty.

§9

1. Kontrolę instytucjonalną prowadzi się w odniesieniu do komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy. Kontrola ta ma charakter kontroli powykonawczej „ex-post”. Wybrane do kontroli zagadnienia dotyczą głównie gospodarki środkami publicznymi, rachunkowości, zamówień publicznych i gospodarki mieniem. Ma na celu w szczególności uzyskanie zapewnienia, iż podmioty kontrolowane przestrzegają zasad celowego i oszczędnego dokonywania wydatków oraz jawności, przejrzystości i terminowości realizacji zadań. Ma ona jednocześnie ocenić stopień realizacji celów przez kontrolowaną jednostkę.
2. Kontrola instytucjonalna Urzędu Gminy prowadzona może być przez osobę zewnętrzną. Kontrola ciągła może być prowadzona w jednostkach budżetowych i w samorządowych instytucjach kultury jeżeli podmiot kontrolowany wyrazi stosowną zgodę lub pozwalają na to przepisy szczególne, w zakresie w jakim jednostki te:
  - ✓ wykonują zadania zlecone lub powierzone przez Gminę Naruszewo;
  - ✓ wykonują zadania publiczne na rzecz Gminy Naruszewo;
  - ✓ działają z udziałem mienia komunalnego Gminy Naruszewo, albo rozporządzają takim mieniem;
  - ✓ korzystają z dotacji, subwencji oświatowej lub innej pomocy finansowej przyznanej przez Wójta Gminy Naruszewo lub korzystają z gwarancji czy poręczeń udzielonych przez Gminę Naruszewo;
  - ✓ mają zobowiązania finansowe wobec Gminy Naruszewo.

§10

Kontrolę wobec jednostek podległych lub nadzorowanych prowadzi Skarbnik Gminy Naruszewo w odniesieniu do wykonywania budżetu oraz planu finansowego dla zadań zleconych Gminie Naruszewo oraz prowadzonej działalności finansowej przez jednostki organizacyjne Gminy.

§11

Kierownicy Referatów i pracownicy komórek organizacyjnych Urzędu prowadzą kontrolę w stosunku do jednostek podporządkowanych w zakresie właściwości rzeczowej, określonej w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu, w tym z tytułu nadzoru.

§12

Wszystkie operacje finansowe i gospodarcze, a także inne zdarzenia winny być rzetelnie dokumentowane. Dokumentacja powinna być pełna, umożliwiającą prześledzenie każdej operacji finansowej, gospodarczej lub zdarzenia od samego początku, w trakcie trwania i po zakończeniu. Operacje finansowe, gospodarcze i inne znaczące zdarzenia należy rejestrować w wymaganych terminach i prawidłowo klasyfikować.

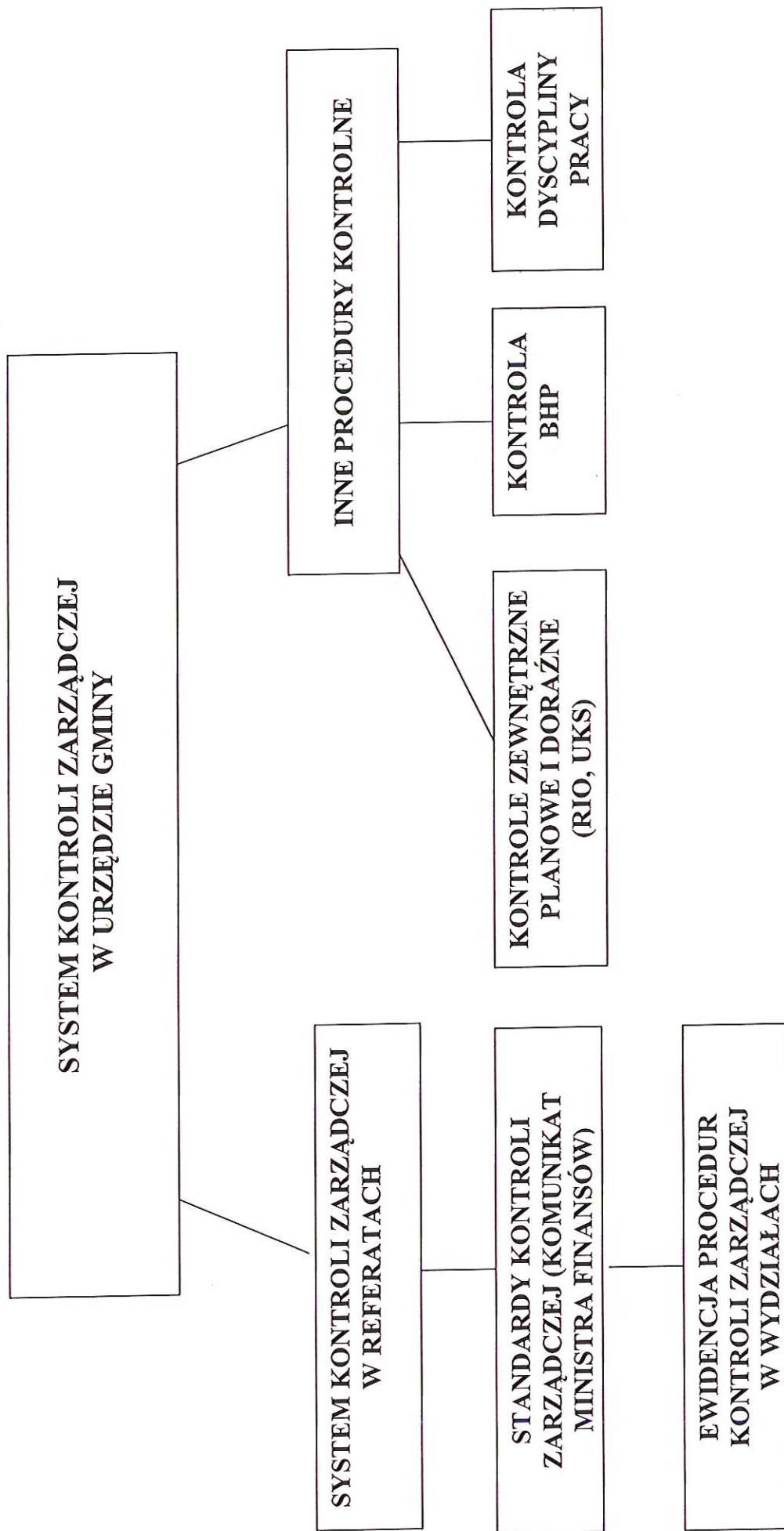
§13

Zasady kontroli dowodów księgowych i innych dokumentów określają: Polityka Rachunkowości, Instrukcja Inwentaryzacyjna, Kasowa i inne wprowadzone Zarządzeniem Wójta Gminy Naruszewo akty normatywne.

Wójt

mgr inż. Beata Pierścińska

Załącznik nr 2
do Zarządzenia nr 44/2012
Wójta Gminy Naruszewo
z dnia 24 września 2012 r.

Załącznik nr 3
do Zarządzenia nr 44/2012
Wójta Gminy Naruszewo
z dnia 24 września 2012 r.

PLAN KONTROLI ZARZĄDCZE NA ROK .....

Lp.	Planowany kwartał	Nazw i adres jednostki kontrolowanej	Nazwisko kontrolującego	Ilość dni
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

Załącznik nr 4
do Zarządzenia nr 44/2012
Wójta Gminy Naruszewo
z dnia 24 września 2012 r.

UPOWAŻNIENIE
do przeprowadzenia kontroli nr .....

Na podstawie art. 33 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 ze zm.)

POLECAM

.....
(imię i nazwisko pracownika, stanowisko służbowe w Urzędzie Gminy)

przeprowadzić kontrolę planową w zakresie kontroli zarządczej w:

.....
(nazwa i adres kontrolowanej jednostki)

w dniach .....

Kontrolujący/a upoważniony/a jest do wstępu i poruszania się po terenie jednostki bez potrzeby uzyskania przepustki.

STRATEGIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

I. Definicje

§1

Przez użyte w „Strategii” określenia, należy rozumieć:

- 1) ryzyko to prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia, które może wpłynąć na osiągnięcie celów i realizację nałożonych na Urząd zadań.
- 2) zarządzanie ryzykiem to podejmowanie działań mających na celu:
  - a) rozpoznanie;
  - b) ocenę;
  - c) kontrolę podjętych działań;
  - d) nadzór i monitorowanie.

II. Istota zarządzania ryzykiem

§2

1. Możliwość występowania ryzyka w osiągnięciu celów i realizacji zadań skłania Urząd do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed negatywnymi skutkami ryzyka i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych.
2. Ostrożnościowe podejście do ryzyka oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności a kontrolowaniem ryzyka.
3. Ryzyka ze względu na kształtujące czynniki dzielimy na:
  - 1) zewnętrzne – jest to rodzaj ryzyka determinowanego przez czynniki zewnętrzne;
  - 2) wewnętrzne – ryzyko to obejmuje działania danego podmiotu i może być przez ten podmiot kontrolowane.
4. Po dokonaniu szczegółowej analizy ryzyka w Urzędzie dokonuje się ponadto podziału ryzyk na:
  - 1) operacyjne;
  - 2) strategiczne;a ze względu na prawdopodobieństwo wystąpienia:
  - 1) wysokie;
  - 2) średnie;
  - 3) niskie.

§3

Celem zarządzania ryzykiem jest ograniczenie ryzyka oraz zabezpieczenie się przed jego skutkami poprzez:

1. Rozpoznanie - czyli identyfikowanie ryzyka, określenie rodzajów ryzyk, które wiążą się z działalnością Urzędu i dokonywani ich pomiaru;
2. Ocenę ryzyka – przy pomocy mierników, których wybór zależy od rodzaju ryzyka jakie podlega ocenie;

3. Zarządzanie ryzykiem, które polega na badaniu efektywności i skuteczności podejmowanych działań, poprzez system kontroli instytucjonalnych i zarządczych;
4. Kontrolę zarządzania ryzykiem, której istotą jest ocena zastosowanych metod redukcji ryzyka prowadząca do skutecznego i efektywnego realizowania celów i nałożonych zadań.

§4

1. Nadzór i monitorowanie ryzyka w Urzędzie obejmuje dokonywanie okresowego przeglądu ryzyk w celu określenia, czy dane ryzyko uległo zmianie i czy punktowa ocena ryzyka w zakresie istotności nadana przez kierowników komórek organizacyjnych Urzędu uległa zmianie.
2. Monitorowanie ryzyka obejmuje także zapewnienie skuteczności stosowania mechanizmów kontrolnych.

III. Mechanizmy zarządzania ryzykiem

§5

1. W oparciu o matematyczną analizę ryzyka w ramach realizacji procesu zarządzania ryzykiem dokonuje się przeglądu istniejących mechanizmów kontrolnych, które zawarte są w wewnętrznych politykach, zarządzeniach, procedurach, regulaminach i programach. Reakcja w odniesieniu do każdego istotnego ryzyka (z dużą wagą istotności) podejmowana będzie na podstawie uzyskanych wyników z analizy ryzyka.
2. W Urzędzie reakcje na ryzyka mogą polegać w szczególności na:
  - 1) tolerowaniu – będzie to miało miejsce w przypadkach, kiedy koszty skutecznego przeciwdziałania ryzyku mogą przekroczyć jego potencjalne korzyści, a zdolności do skutecznego przeciwdziałania zdefiniowanym ryzykom będą ograniczone;
  - 2) przeniesieniu – dotyczyć to będzie pewnej kategorii ryzyk w odniesieniu do których nastąpi przeniesienie ich na inną instytucję, między innymi poprzez ubezpieczenia czy zlecenie usług na zewnątrz;
  - 3) wycofaniu się – dotyczyć to będzie grupy ryzyk, które są szczególnie kontrolowane, a ich skutki ograniczone do akceptowanego poziomu;
  - 4) przeciwdziałaniu – dotyczyć to będzie kategorii ryzyk, które wymagać będą podjęcia zdecydowanych, przemyślanych i zaplanowanych działań prowadzących do likwidacji lub znacznego ograniczenia ryzyka.

§6

1. Kierownik jednostki przeciwdziała negatywnym skutkom zdefiniowanych ryzyk oraz dokonuje analizy obszarów wrażliwych w Urzędzie w szczególności takich jak:
  - 1) gospodarka środkami finansowym;
  - 2) wydatki majątkowe;
  - 3) wiarygodność sporządzanych sprawozdań;
  - 4) realizacja zamówień publicznych;
  - 5) zgodność działalności Urzędu z wymogami prawnymi i regulacjami wewnętrznymi;
  - 6) komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna;
  - 7) aktywna współpraca z organizacjami;
  - 8) terminowe realizowanie nałożonych zadań;
  - 9) bezpieczeństwo systemów teleinformatycznych;
  - 10) trudności w pozyskiwaniu kadry o najwyższych kwalifikacjach.

IV. Zasady zarządzania ryzykiem

§7

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka reguluje niniejsza „Strategia” oraz zatwierdzone zarządzenia, instrukcje, regulaminy i procedury wewnętrzne.

§8

Zarządzanie ryzykiem w Urzędzie realizowane jest poprzez:

- 1) gromadzenie informacji dotyczących ryzyk;
- 2) ograniczenie ryzyk powstających w działalności jednostki do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane od kierowników komórek organizacyjnych Urzędu;
- 3) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania liczby i skali występujących zagrożeń;
- 4) ograniczenie (eliminowanie) negatywnych skutków ryzyk.

§9

Wzór rejestru ryzyka oraz „Kwestionariusz samooceny” stanowią załącznik do zarządzenia.

Wójt

mgr inż. Beata Pierścińska

Kwestionariusz samooceny

Proszę zakreślić tę odpowiedź, która najbardziej precyzyjnie oddaje Pani/Pana reakcję na każde z poniższych stwierdzeń:
Zaznacz odpowiedź „tak”, „nie” lub „trudno to ocenić”

ZAGADNIENIA PODLEGAJĄCE OCENIE

Ankieta do samooceny kontroli zarządczej – pracownicy jednostki

L.p.	PYTANIE	TAK	NIE	Trudno to ocenić
1.	Czy Pani/Pan wie jakie zachowania pracowników uznawane są w urzędzie za nieetyczne?			
2.	Czy Pani/Pan wie jak należy się zachować w przypadku, gdy będzie Pani/Pan świadkiem poważnych naruszeń zasad etycznych obowiązujących w urzędzie ?			
3.	Czy Pani/Pana zdaniem osoby na stanowiskach kierowniczych przestrzegają i promują własną postawą i decyzjami etyczne postępowanie?			
4.	Czy bierze Pani/Pan udział w szkoleniach w wystarczającym stopniu, aby skutecznie realizować powierzone zadania?			
5.	Czy szkolenia, w których Pan/Pani uczestniczył/a były przydatne na zajmowanym stanowisku?			
6.	Czy jest Pani/Pan informowany przez bezpośredniego przełożonego o wynikach okresowej oceny Pani/Pana pracy?			
7.	Czy istnieje dokument, w którym zostały ustalone wymagania w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia konieczne do wykonywania zadań na Pani/Pana stanowisku pracy (np. zakres obowiązków, opis stanowiska pracy)?			
8.	Czy posiada Pani/Pan aktualny zakres obowiązków określony na piśmie lub inny dokument o takim charakterze?			
9.	Czy są Pani/Panu znane kryteria, za pomocą których oceniane jest wykonywanie Pani/Pana zadań?			

10.	Czy bezpośredni przełożeni w wystarczającym stopniu monitorują na bieżąco stan zaawansowania powierzonych pracownikom zadań?			
11.	Czy zna Pani/Pan najważniejsze cele istnienia urzędu ?			
12.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej zostały określone cele do osiągnięcia lub zadania do realizacji w bieżącym roku w innej formie niż regulamin organizacyjny (np. jako plan pracy, plan działalności itp.)?			
13.	Czy cele i zadania Pani/Pana komórki organizacyjnej na bieżący rok mają określone mierniki, wskaźniki bądź inne kryteria, za pomocą których można sprawdzić czy cele i zadania zostały zrealizowane? – <i>należy odpowiedzieć tylko w przypadku, gdy odpowiedź na pytanie nr 12 brzmi TAK</i>			
14.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej w udokumentowany sposób identyfikuje się zagrożenia/ryzyka, które mogą przeszkodzić w realizacji celów i zadań komórki organizacyjnej (np. poprzez sporządzanie rejestru ryzyka lub innego dokumentu zawierającego zidentyfikowane zagrożenia/ryzyka)?			
15.	Czy wśród zidentyfikowanych zagrożeń/ryzyk wskazuje się zagrożenia/ryzyka istotne, które w znaczący sposób mogą przeszkodzić w realizacji celów i zadań komórki organizacyjnej?			
16.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej podejmuje się wystarczające działania mające na celu ograniczenie zidentyfikowanych zagrożeń/ryzyk, w szczególności tych istotnych?			
17.	Czy posiada Pani/Pan bieżący dostęp do procedur/instrukcji obowiązujących w urzędzie (np. poprzez intranet)?			
18.	Czy istniejące procedury w wystarczającym stopniu opisują zadania realizowane przez Panią/Pana?			
19.	Czy obowiązujące Panią/Pana procedury/instrukcje są aktualne, tzn. zgodne z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi (np. regulaminem organizacyjnym, innymi procedurami)?			

20.	Czy nadzór ze strony przełożonych zapewnia skuteczną realizację zadań?			
21.	Czy wie Pani/Pan jak postępować w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej np. pożaru, powodzi, poważnej awarii?			
22.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej są ustalone zasady zastępstw na Pani/Pana stanowisku pracy?			
23.	Czy dokumenty/materiały/zasoby informatyczne, z których korzysta Pani/Pan w swojej pracy są Pani/Pana zdaniem odpowiednio chronione przed utratą lub zniszczeniem?			
24.	Czy ma Pani/Pan dostęp do wszystkich informacji i danych niezbędnych do realizacji powierzonych Pani/Panu zadań?			
25.	Czy postawa osób na stanowiskach kierowniczych w Pani/Pana komórce organizacyjnej zachęca pracowników do sygnalizowania problemów i zagrożeń w realizacji zadań komórki organizacyjnej?			
26.	Czy w przypadku wystąpienia trudności w realizacji zadań zwraca się Pani/Pan w pierwszej kolejności do bezpośredniego przełożonego z prośbą o pomoc?			
27.	Czy Pani/Pana zdaniem istnieje sprawny przepływ informacji wewnątrz Pani/Pana komórki organizacyjnej?			
28.	Czy Pani/Pana zdaniem istnieje sprawny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi w urzędzie?			
29.	Czy zna Pani/Pan zasady kontaktów pracowników urzędu z podmiotami zewnętrznymi (np. wnioskodawcami, dostawcami, oferentami) oraz swoje uprawnienia i obowiązki w tym zakresie?			
30.	Czy Pani/Pana komórka organizacyjna utrzymuje efektywne kontakty z podmiotami zewnętrznymi, które mają wpływ na realizację jej zadań (np. z innymi urzędami, dostawcami, klientami)?			
31.	Czy przełożeni na co dzień zwracają wystarczającą uwagę na przestrzeganie przez pracowników obowiązujących w urzędzie zasad, procedur, instrukcji itp.?			

**Ankieta do samooceny kontroli zarządczej
– kierownicy komórek organizacyjnych**

L.p.	PYTANIE	TAK	NIE	Trudno to ocenić
1.	Czy pracownicy są informowani o zasadach etycznego postępowania?			
2.	Czy Pani/Pan wie jak należy się zachować, w przypadku gdy będzie Pani/Pan świadkiem poważnych naruszeń zasad etycznych obowiązujących w Urzędzie Gminy w Naruszewie?			
3.	Czy bierze Pan/Pani udział w szkoleniach w wystarczającym stopniu, aby skutecznie realizować powierzone zadania?			
4.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej zostały pisemnie ustalone wymagania w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia konieczne do wykonywania zadań na poszczególnych stanowiskach pracy (np. zakresy obowiązków, opisy stanowisk pracy)?			
5.	Czy dokonuje Pani/Pan okresowej oceny pracy pracowników z Pani/Pana komórki organizacyjnej?			
6.	Czy pracownicy zostali zapoznani z kryteriami, za pomocą których dokonuje Pani/Pan oceny wykonywania przez nich zadań? – <i>należy odpowiedzieć tylko w przypadku, gdy odpowiedź na pytanie nr 5 brzmi TAK</i>			
7.	Czy pracownicy w Pani/Pana komórce organizacyjnej mają zapewniony w wystarczającym stopniu dostęp do szkoleń niezbędnych na zajmowanych przez nich stanowiskach pracy?			
8.	Czy pracownicy w Pani/Pana komórce organizacyjnej posiadają wiedzę i umiejętności konieczne do skutecznego realizowania przez nich zadań?			
9.	Czy istniejące w urzędzie procedury zatrudniania prowadzą do zatrudniania osób, które posiadają požądane na danym stanowisku pracy wiedzę i umiejętności?			
10.	Czy struktura organizacyjna Pani/Pana komórki organizacyjnej jest dostosowana do aktualnych jej celów i zadań?			
11.	Czy struktura organizacyjna Pani/Pana komórki organizacyjnej jest okresowo analizowana i w miarę potrzeb aktualizowana?			

12.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej zatrudniona jest odpowiednia liczba pracowników, w tym osób zarządzających, w odniesieniu do celów i zadań komórki?			
13.	Czy przekazanie zadań i obowiązków pracownikom w Pani/Pana komórce organizacyjnej następuje zawsze w drodze pisemnej?			
14.	Czy uprawnienia do podejmowania decyzji, zwłaszcza tych o bieżącym charakterze, są delegowane na niższe szczeble Pani/Pana komórki organizacyjnej?			
15.	Czy został określony ogólny cel istnienia urzędu np. w postaci misji (poza statutem lub ustawą powołującą jednostkę)?			
16.	Czy w urzędzie zostały określone cele do osiągnięcia lub zadania do realizacji w bieżącym roku w innej formie niż regulamin organizacyjny czy statut (np. jako plan pracy, plan działalności itp.)?			
17.	Czy cele i zadania urzędu na bieżący rok mają określone mierniki, wskaźniki bądź inne kryteria, za pomocą których można sprawdzić czy cele i zadania zostały zrealizowane? – <i>należy odpowiedzieć tylko w przypadku, gdy odpowiedź na pytanie nr 16 brzmi TAK</i>			
18.	Czy Pani/Pan wyznacza cele do osiągnięcia i zadania do zrealizowania przez pracowników Pani/Pana komórki organizacyjnej w bieżącym roku?			
19.	Czy na bieżąco monitoruje Pani/Pan stan zaawansowania realizacji powierzonych pracownikom zadań?			
20.	Czy przygotowuje Pani/Pan okresowe informacje nt. stopnia realizacji powierzonych do wykonania zadań?			
21.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej w udokumentowany sposób identyfikuje się zagrożenia/ryzyka, które mogą przeszkodzić w realizacji celów i zadań komórki organizacyjnej (np. poprzez sporządzanie rejestru ryzyka lub innego dokumentu zawierającego zidentyfikowane zagrożenia/ryzyka)? <i>(jeśli TAK – proszę przejść do następnych pytań, jeśli NIE proszę przejść do pytania nr 25)</i>			
22.	Czy w przypadku każdego ryzyka został określony poziom ryzyka, jaki można zaakceptować?			
23.	Czy wśród zidentyfikowanych zagrożeń/ryzyk wskazuje się zagrożenia/ryzyka istotne, które w znaczący sposób			

	mogą przeszkodzić w realizacji celów i zadań Pani/Pana komórki organizacyjnej?			
24.	Czy w stosunku do każdego istotnego ryzyka został określony sposób radzenia sobie z tym ryzykiem (tzw. reakcja na ryzyko)?			
25.	Czy pracownicy w Pani/Pana komórce organizacyjnej mają bieżący dostęp do procedur/instrukcji obowiązujących w urzędzie (np. poprzez intranet)?			
26.	Czy w urzędzie zostały zapewnione mechanizmy (procedury) służące utrzymaniu ciągłości działalności na wypadek awarii (np. pożaru, powodzi, poważnej awarii)? <i>(jeśli TAK – proszę przejść do następnego pytania, jeśli NIE proszę przejść do pytania nr 28)</i>			
27.	Czy pracownicy Pani/Pana komórki organizacyjnej zostali zapoznani z mechanizmami (procedurami) służącymi utrzymaniu działalności na wypadek awarii?			
28.	Czy w Pani/Pana komórce organizacyjnej są ustalone zasady zastępstw zapewniających sprawną pracę komórki w przypadku nieobecności poszczególnych pracowników?			
29.	Czy Pani/Pana zdaniem istnieje sprawny przepływ informacji wewnątrz Pani/Pana komórki organizacyjnej?			
30.	Czy Pani/Pana zdaniem istnieje sprawny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi w urzędzie?			
31.	Czy w urzędzie funkcjonuje efektywny system wymiany ważnych informacji z podmiotami zewnętrznymi (np. z innymi urzędami, dostawcami, klientami) mającymi wpływ na osiągnięcie celów i realizację zadań Pani/Pana komórki organizacyjnej?			
32.	Czy Pani/Pana komórka organizacyjna utrzymuje efektywne kontakty z podmiotami zewnętrznymi, które mają wpływ na realizację jej zadań (np. z innymi urzędami, dostawcami, klientami)?			
33.	Czy pracownicy w Pani/Pana komórce organizacyjnej zostali poinformowani o zasadach obowiązujących w urzędzie w kontaktach z podmiotami zewnętrznymi (np. wnioskodawcami, dostawcami, oferentami) ?			
34.	Czy zachęca Pani/Pan pracowników do sygnalizowania problemów i zagrożeń w realizacji powierzonych im zadań?			

35.	Czy praca audytu wewnętrznego przyczynia się, Pani/Pana zdaniem, do lepszego funkcjonowania urzędu?			
-----	---	--	--	--

Załącznik nr 7
do Zarządzenia Nr 44/2012
Wójta Gminy Naruszewo
z dnia 24 września 2012 r.

Wykaz dokumentów związanych z kontrolą zarządczą

LP	Nazwa dokumentu związanego z kontrolą zarządczą

.....
(data i podpis osoby sporządzającej)

Załącznik nr 8
do Zarządzenia nr 44/2012
Wójta Gminy Naruszewo
z dnia 24 września 2012 r.

Wzór rejestru ryzyka

Obszar	Identyfikacja ryzyka nieodłącznego			Analiza ryzyka nieodłącznego		Identyfikacja ryzyka rezydualnego		Analiza ryzyka rezydualnego		Postępowanie z ryzykiem
	Zdarzenie	Następstwo (N)	Prawdopodobieństwo (P)	Ocena (N)	Ocena (P)	Następstwo (N)	Prawdopodobieństwo (P)	Ocena (N)	Ocena (P)	

.....
(data i podpis osoby sporządzającej)

.....
miejsowość , dnia

OŚWIADCZENIE O STANIE KONTROLI ZARZĄDCZEJ

Ja, niżej podpisany/a .....
imię nazwisko

Jako osoba odpowiedzialna za zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej tj: działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny a w szczególności dla zapewnienia:

- zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi.
- skuteczności i efektywności działania,
- wiarygodności sprawozdań,
- ochrony zasobów
- przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania,
- efektywności i skuteczności przepływu informacji
- zarządzania ryzykiem

oświadczam, że w kierowanej przeze mnie jednostce/referacie

.....
nazwa jednostki organizacyjnej/ referatu

W zakresie przydzielonych mi uprawnień oświadczam, iż:

1. informacje zawarte w sprawozdaniu z wykonania działalności za rok ..... przedstawiają prawdziwy i rzetelny obraz sytuacji jednostki/referatu/stanowiska¹
2. posiadam wystarczającą pewność iż zasoby przydzielone do realizacji zadań w jednostce określonych w sprawozdaniu z wykonania planu działalności zostały wykorzystane w zamierzonych celach i zgodnie z zasadą dobrego zarządzania

---

¹ Niepotrzebne skreslić

finansowego oraz, że procedury kontroli zarządczej są ustanowione i zapewniają realizację operacji gospodarczych zgodnie z prawem i wewnętrznymi regulacjami oraz zasadami etycznego postępowania.

3. posiadam wystarczającą pewność z zastrzeżeniami iż zasoby przydzielone do realizacji zadań w jednostce określonych w sprawozdaniu z wykonania planu działalności zostały wykorzystane w zamierzonych celach i zgodnie z zasadą dobrego zarządzania finansowego oraz, że procedury kontroli zarządczej są ustanowione i zapewniają realizację operacji gospodarczych zgodnie z prawem i wewnętrznymi regulacjami oraz zasadami etycznego postępowania.
4. Zastrzeżenia dotyczą następujących obszarów działalności jednostki/referatu/stanowiska:

.....
(w tym miejscu kierownik jednostki/referatu/stanowiska może przedstawić istotne ryzyka lub słabości kontroli zarządczej, które
.....
zostały zidentyfikowane w określonych obszarach działalności jednostki/referatu/stanowiska wraz opisem działań planowanych
lub podjętych w celu ograniczenia tych ryzyk lub słabości kontroli zarządczych)
.....
.....
.....

5. Powyższe oświadczenie opiera się na mojej ocenie oraz informacjach, które pochodzą z :

- samooceny
- pracy audytu wewnętrznego
- instytucjonalnej kontroli wewnętrznej
- wyników kontroli zewnętrznych
- monitoringu realizacji zadań i celów
- innych źródeł informacji :

.....

Oświadczam, iż nie posiadam informacji, które nie zostały umieszczone w sprawozdaniu, a które mogłyby negatywnie wpływać na obraz sytuacji w jednostce.

.....
(podpis i pieczęć)